

ZPRÁVA O VÝSLEDKÁCH „VÝZKUMU MECHANISMŮ ČINNOSTI FAKULTNÍ ORGANIZACE KSČ NA FF UK V OBDOBÍ 1968–1989“ K LEDNU 2008

Na počátku roku proběhla jednání studentského badatelského týmu (Katka Volná, Matěj Spurný, Jakub Jareš, Klára Pinerová, Marta Edith Holečková, Barbora Hartigová, Jakub Bachtík) s Archivem hlavního města Prahy (AHMP) a s Archivem UK (AUK).

V městském archivu jsme jako badatelé získali písemnou výjimku ke studiu fondů sekretariátu KSČ a během pravidelných návštěv AHMP část týmu (Pinerová, Bachtík, Volná) zpracovávala při pravidelných návštěvách (cca jeden den v týdnu) dochované stranické materiály z let 1969-1989, které ukazují fungování Městského výboru KSČ, jeho aktivity a požadavky směrem k základní organizaci KSČ na FF UK a jejich vzájemnou komunikaci.

V univerzitním archivu bylo nejprve nutné náš záměr prosadit a obhájit; fond stranických archiválií svázaných s FF UK totiž existuje (tj. nebyl skartován či jinak zničen), ale dosud nebyl zpracován. Začínali jsme tedy pracovat s materiálem, u něhož nikdo přesně nebyl schopen sdělit jeho rozsah. Dosavadní primární výzkum v AUK probíhá pravidelně, s časovou dotací jednoho dne v týdnu (Volná, Spurný, Jareš, Hartigová, Holečková). V AUK zpracováváme neutříděný materiál v kartonech dovezených z deponovaného skladu. Obsah tohoto fondu je pro náš výzkum klíčový, jakkoliv jsou materiály neutříděné a jakkoliv je jejich rozsah výrazně větší, než jsme očekávali. Od ledna 2007 jsme zpracovali (zdokumentovali, popsali, příp. zdigitalizovali pro využití v dalším studiu) cca 140 kartonů se stranickými písemnostmi, které zachycují institucionální vývoj, personální politiku a působení stranických orgánů na pedagogy i studenty; dosavadní inventář fondu čítá přes 120 stránek.

Zároveň probíhá studium odborné literatury, návštěvy tematických konferencí, konzultace s pamětníky normalizační doby na FF UK (a to jak z řad studentů, tak z řad pedagogů), zpracování materiálů Akademického senátu FF UK z let 1990-1992 (dění kolem tzv. zprávy rehabilitační komise, jež je dosud jediným pokusem popsat dění na FF UK v letech 1958-1989).

Studentský tým se během své roční práce šestkrát sešel k širší debatě, kde kromě duchovního otce projektu doc. Tomáše Glance diskutoval nad archivními materiály i samotným tématem s odborníky z Ústavu pro soudobé dějiny Akademie věd ČR, PhDr. Michalem Kopečkem, Ph. D., a Mgr. Jaroslavem Cuhrou, Ph. D. Tito dva historici práci badatelského týmu pravidelně sledují a metodologicky korigují.

Pro prezentaci výzkumu i pro otevření diskuse jsme na jaře 2007 zřídili internetové stránky na adrese www.orloj.cz/ksc. Zde jsou k dispozici některé komentované dokumenty vytažené z archivu, aktuality z výzkumu, faktografické pomůcky (znění vysokoškolských zákonů z druhé poloviny 20. století, přehledy hlavních funkcí na UK, chronologické tabulky atp.). Na webu zároveň funguje interní sekce, v níž badatelé sdílí nakopírované materiály. Plánujeme zde - po dohodě s vedením AUK - mj. zveřejnění oficiálních zápisů Fakultního výboru KSČ a Celozávodního výboru KSČ z let 1970-1989, které jsme zatím dohledali v takřka kompletním rozsahu a převedli do digitální podoby.

Na webových stránkách jsou rovněž základní údaje o výzkumu, kontaktní spojení (ffuk.ksc@volna.cz) a diskusní fórum, které je volně přístupné a umožňuje tak komunikaci s veřejností.

Se záměrem zviditelnit téma výzkumu a otevřít na fakultě diskusi o minulosti FF UK, o které se jinak příliš nemluví, jsme začali spolupracovat se studentským časopisem FFakt. V celostránkové rubrice ArchiFF pravidelně zveřejňujeme dokumenty s dalšími podrobnostmi (reakce FF UK na Chartu 77, přijímací pohovory za normalizace, problémová katedra germanistiky, listopadové

události roku 89) - v internetové verzi jinak papírového časopisu je lze nalézt na adrese <http://ffakt.ukmedia.cz/rubrika/archiff>.

V lednu jsme uspořádali celodenní seminář „Mechanismy ovládnutí a moci: KSC na FF UK 1968-1989“, na kterém jsme prezentovali dosavadní výsledky výzkumu. Zazněly příspěvky komentující současný stav bádání o normalizační minulosti FF UK, vysvětlující základní strukturu KSC na FF UK, objasňující situaci KSC na fakultě od "Pražského jara" ke "zdravému jádru" spolu s představením vnitrofacultních analýz "krizového" období, které byly východiskem pro normalizaci fakulty. V dalších příspěvcích jsme se věnovali stranickým prověrkám a rušení kateder na FF UK v letech 1969–1971, systému stranických informací, ideologické výchově, přijímacímu řízení a posudkům jako základní složce systému politické i akademické kontroly na FF UK. V závěrečné panelové diskusi zazněly názory osobností se zkušeností z FF UK v době normalizace: k výzkumu a k minulosti se vyjádřili PhDr. Oldřich Tůma, Ph.D., doc. Jan Pelikán, prof. Miloslav Petrušek, prof. Alena Macurová a prof. Miroslav Hroch. Ohlasy na seminář se zatím objevily v Lidových novinách (Petruška Šustrová), v Respektu, v A2 a v Babylonu.

Informace z našeho výzkumu zajímaly na podzim 2007 tvůrce dokumentárního filmu "Černí a černější" o kněžích, kteří spolupracovali s StB; na základě dohledaných archiválií jsme pro dokument České televize doplnili portrét J. Holečka z doby jeho studií, kdy spolu s M. Ransdorffem působili v Klubu mladých marxistických historiků.

Informace z našeho výzkumu během roku 2007 zajímaly také některé osoby, které by rády získaly diskreditační materiál na jiné osoby. Naposledy to bylo několik pedagogů FF UK, kteří chtěli dohledat něco proti jinému pedagogovi FF UK ("*abychom ji pacifikovali*," pravili akademici). Těmto žádostem nevyhovujeme, nicméně konstatujeme, že je lze pokládat za signifikantní výraz postoje pedagogů této fakulty k minulosti fakultní, i vlastní.

Projekt byl dosud finančně podpořen pouze z prostředků specifického výzkumu FF UK na rok 2007 částkou 100.000,- korun českých.

PŘEHLED ČERPÁNÍ ROZPOČTU

Stipendium

Volná Kateřina, Mgr. , hlavní řešitelka.....	16.000,- Kč
Bachtík Jakub , spoluřešitel.....	15.000,- Kč
Hartigová Barbora , spoluřešitelka.....	15.000,- Kč
Holečková Marta Edith , spoluřešitelka.....	6.000,- Kč
Jareš Jakub , spoluřešitel.....	15.000,- Kč
Pinerová Klára, Mgr. , spoluřešitelka.....	15.000,- Kč
Spurný Matěj, Mgr. , spoluřešitel.....	15.000,- Kč

Mzdové náklady (OON, pojištění)

Kopeček Michal, Ph. D., externí konzultant (DPP)..... 2.400,- Kč

Věcné náklady:

kancelářské potřeby a spotřební materiál

datová média CD, DVD.....600,- Kč

CELKEM.....100.000,- Kč

CHRONOLOGIE UDÁLOSTÍ ZKOUMANÉHO OBDOBÍ

ČSSR

1969

27. 8. - ministrem školství se stává Jaromír Hrbek, pozdější velmi aktivní normalizátor vysokého školství, měl mimo jiné zkušenosti z prověrek v roce 1958.

září - zrušen Vysokoškolský výbor KSČ, který byl platformou zástupců všech pražských VŠ a který velmi aktivně zasahoval do dění roku 1968.

17. 12. - schválen nový vysokoškolský zákon, který umožňoval ministru a KSČ provést normalizaci vysokého školství, ministr mohl například kromě děkanů jmenovat i vedoucí základních jednotek či jmenovat docenty bez habilitačního řízení.

1970

29. 1. - plenární zasedání ÚV KSČ, schválilo „Dopis ÚV KSČ všem základním organizacím k výměně stranických legitimací“, na jeho základě byly zahájeny prověrky, tzv. očista strany.

14. 4. - předsednictvo ÚV KSČ vyjadřuje nespokojenost s dosavadním mírným průběhem „očisty“, vydán signál k přitvrzení, také pokyn zastavení činnosti celých základních organizací

9.-11. 11. - v Praze probíhá ustavující konference Socialistického svazu mládeže.

10.-11. 12. - na zasedání ÚV KSČ přijat dokument Poučení z krizového vývoje ve straně a společnosti po XIII. sjezdu KSČ

1971

25.-29. května - XIV. sjezd KSČ v Praze - schválil Husákovu normalizační politiku

FF UK

1969

2. 10. - na protest proti rozpuštění Vysokoškolského výboru KSČ odstoupil fakultní Celozávodní výbor KSČ.

9. 11. - první schůze nového Celozávodního výboru KSČ, zasedli v něm lidé dosud nepřiliš politicky aktivní.

1970

29. 1. - prof. Karel Galla je zvolen děkanem, předchozí děkan Kladiva byl donucen rezignovat pod nátlakem zvnějšku.

2. 4. - zahájení první fáze stranických pohovorů na FF UK (byro ÚV KSČ vyslalo na FF UK 11 pohovorových komisí), ve stejné době začínají prověrky i na ostatních vysokých školách –během šesti měsíců je tento proces z více než 90 % dokončen.

14. 4. - rektor na návrh děkana ruší katedry politologie, dějin dělnického hnutí a světové literatury a srovnávací literární vědy

21. 5. - vzniká zcela nová základní organizace KSČ na FF UK, předchozí čtyři základní organizace jsou zrušeny.

1971

Vzniká nová katedra marx-leninské filozofie a přichází ji vést V. Ráb z Vysoké školy politické.

Probíhá politický proces s členy Hnutí revoluční mládeže: Petr Uhl odsouzen na čtyři roky vězení

1975

8. 4. - Dopis disidenta V. Havla prezidentu Husákovi.

30. 7. - 1. 8. - Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě za účasti ČSSR, podpis Helsinské deklarace o lidských právech.

8. 10. - ministrem školství se stává Milan Vondruška.

1977

1. 1. - vydáno Prohlášení Charty 77.

28. 1. - Anticharta v Národním divadle.

březen - předsednictvo ÚV KSČ přijalo usnesení Úkoly vysokých škol po XV. sjezdu KSČ, školám je mimo jiné uloženo zlepšit nepříznivou kádrovou strukturu a pečovat přednostně o ústavy marxismu leninismu.

1978

Vladimír Remek jako první Čechoslovák ve vesmíru.

1984

Jaroslav Seifert obdržel Nobelovu cenu za literaturu.

1985

22. 5. - volba prezidenta: potřetí jednomyslně zvolen G. Husák.

1987

9. 1. - Zveřejněny Zásady přebudování hospodářského mechanismu v ČSSR.

1973

Děkanem se stává V. Ráb; do proděkanské pozice nastupuje K. Angelis, v níž zůstává do 1980. Angelis byl do té doby náměstkem ministra školství Hrbka.

Vzniká katedra výchovy a vzdělávání dospělých (vydělením z katedry pedagogiky; vést ji přichází nedávný ministr kultury M. Brůžek). Dále vznikají také dva fakultní kabinety celouniverzitního ústavu marxismu leninismu.

1977

13. 1. - FF UK odmítá Chartu. Ve stejný den byla Charta projednána na všech třech základních organizacích, které od roku 1970 na fakultě vznikly. Následně přijímá usnesení k Chartě i celozávodní výbor.

1978

Vznik katedry vědeckého komunismu a marx-leninské sociologie.

1986

Děkanem zvolen A. Vaněk (1970 jmenován docentem, na FF přichází z ideologicky spolehlivé pozice oddělení vysokých škol při sekretariátu ÚV KSČ na tehdy nové oddělení marx-leninské sociologie).

20. 3. - Předsedou české vlády a místopředsedou federální vlády byl jmenován L. Adamec.

8. 5. - Novým ministrem školství je zvolen Karel Juliš, který vystupuje s požadavkem decentralizace rozhodování a s novelou vysokoškolského zákona.

17. 12. - funkci generálního tajemníka ÚV KSČ přebírá po G. Husákovi M. Jakeš; Husák zůstal ve funkci prezidenta.

1989

15.-22. 1. - Palachův týden – brutální zásah policie vůči pamětnímu shromáždění vyústil v osmidenní demonstrace.

Provádí se komplexní hodnocení (za roky 1981-1985).

1989

Stranická skupina uměnověd vydává prohlášení kritické k brutalitě lednového zásahu.

17. 11. - Studentská demonstrace v Praze na Albertově.